

Nieuwe generatie rundveedierenartsen zet aan tot nadenken over de organisatie van Vlaamse en Nederlandse dierenartspraktijken

Dreigt er een tekort aan rundveedierenartsen?

Minder interesse van diergeneeskundestudenten in het specialisme herkauwers zorgt de afgelopen jaren voor een terugval in het aantal afstuderende rundveedierenartsen, zowel in Vlaanderen als in Nederland. Vormt het mogelijke tekort straks ook een bedreiging voor de rundveeveehouderij?

tekst **Annelies Debergh**

Studenten diergeneeskunde kiezen steeds vaker voor de specialismen gezelschapsdieren en paard dan voor herkauwersgeneeskunde. Een evolutie die in Vlaanderen en Nederland gelijktijdig plaatsvindt.

'Van een echt tekort aan rundveedierenartsen is in de praktijk nog geen sprake.' Edwin Visser, voorzitter van de Vakgroep Gezondheidszorg Herkauwer van de KNMvD, de Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Diergeneeskunde, schetst de situatie in Nederland. 'Het aantal rundveedierenartsen dat de afgelopen jaren afstudeerde en ook in een praktijk begint, neemt af, maar houdt behoorlijk gelijke tred met de afname

van het aantal landbouwbedrijven in Nederland. De bedrijven die ze bezoeken, zijn gemiddeld wel groter geworden.' Toch neemt in bepaalde regio's in Nederland de beschikbaarheid van dierenartsen af. Edwin Visser: 'Op plekken waar steeds minder veehouderijen voorkomen, zijn vaak ook geen dierenartspraktijken voor landbouwhuisdieren meer gevestigd. Meer veehouders krijgen zo te maken met een verminderde beschikbaarheid van rundveedierenartsen. Maar dat is een meer regionaal probleem. Van een nijpend tekort is geen sprake.'

Andere man-vrouwverhouding
Het totale aantal studenten geïnteres-

seerd in diergeneeskunde bleef de afgelopen tien jaar gelijk. 'Elk jaar studeren 170 tot 200 dierenartsen af aan onze faculteit', zegt professor Aart de Kruif, voorheen decaan aan de faculteit Diergeneeskunde van de Universiteit Gent, over de Vlaamse situatie. 'Veertig daarvan kiezen de optie herkauwers. Dat aantal neemt niet af, maar de verhouding man-vrouw is de afgelopen twintig jaar wel gewijzigd. Vroeger stonden die veertig afgestudeerden voor 35 mannen, nu zijn dat er nog 15. Het stijgend percentage vrouwen zie je in de hele diergeneeskunde terug.'

In Utrecht studeren jaarlijks dertig tot veertig dierenartsen af met het specialisme herkauwers, van wie eveneens het leeuwendeel vrouwen. Peter Vos, universitair hoofddocent aan de faculteit Diergeneeskunde van de Universiteit Utrecht, plaatst de discussie in een ander daglicht. 'We moeten ons realiseren dat er een nieuwe generatie dierenartsen aankomt. De jonge generatie is kritischer, ethischer ingesteld. De nieuwe dierenarts wil geen tachtig tot honderd uur per week meer inzetbaar zijn. Vrije tijd en ontspanning zijn naast werk ook belangrijk voor deze generatie. De markt is

Katrien Lemaire: 'Pleiten voor meer groepspraktijken'

Als vrouwelijke rundveedierenarts staat Katrien Lemaire inmiddels zes jaar voltijs in een groepspraktijk. 'Tot voor kort werkten we met drie dierenartsen samen en dat kwam qua arbeidsverdeling erg goed uit', zegt Lemaire. Sinds enige tijd werkt de praktijk met twee dierenartsen. 'Met twee is het moeilijker om er in piekmomenten ook echt even tussenuit te gaan. Als vrouwelijke dierenarts in de praktijk pleit ik sowieso voor meer groepspraktijken.'

Of Katrien Lemaire het werk als praktiserend dierenarts op voorhand voldoende kon inschatten? 'Ik ben van een landbouwbedrijf afkomstig en liep tijdens

mijn studies al vaker stage bij andere rundveedierenartsen. Zonder echt met twee voeten in de praktijk te staan, weet je amper waar je aan begint als je dieren-

arts wilt worden. Als je van dienst bent, kan de telefoon altijd gaan, dag en nacht. Het is vooral een kwestie van daarmee te leren omgaan. Dat geldt ook voor nachtdiensten.'

Lemaire wijst erop dat vrouwen naast het werk in de dierenartspraktijk vaak ook de huishoudelijke taken en de zorg voor het gezin op zich nemen, maar dat er daarnaast ook fysieke verschillen zijn tussen man en vrouw. 'Als je naar de atletiekwereld kijkt, zie je ook andere looptijden voor mannen en vrouwen. Voor een vrouw is het beroep dierenarts fysiek zwaarder, maar het is daarom niet onmogelijk om voltijs mee te draaien.'

daar nog niet zo goed op ingespeeld, maar het spanningsveld wordt wel steeds groter.'

Dat het met de verminderde beschikbaarheid van dierenartsen over een totale evolutie in de diergeneeskundige sector gaat, onderschrijft ook Aart de Kruif. 'Twintig, vijftig jaar geleden waren er juist heel veel dierenartsen en was de concurrentie erg groot. De oude generatie bestond uit echte werkezels. Moderne mensen zijn niet meer bereid diezelfde inspanningen te leveren.' Beeldend zet de professor het om in cijfers. 'In sommige praktijken zijn twee jonge dierenartsen nodig om een oude te vervangen. In geval van deeltijdwerk spreek je al snel over drie dierenartsen om het werk van een oude dierenarts over te nemen.'

Meer acceptatie voor vrouwen

Het hogere aantal vrouwelijke dierenartsen zet aan tot nadenken over het organiseren van werk en arbeidstijden in dierenartspraktijken.

'Vrouwen hebben het in een rundveepraktijk zwaarder dan mannen', zegt professor De Kruif. 'Vrouwen krijgen kinderen en nemen meestal de zorg daarvoor op zich. Zeker in een vleesveepraktijk, met in België veel keizersneden, is dat moeilijk. Dan gaat het vaak over weekend- en nachtwerk. Fysiek is een rundveepraktijk zwaar voor vrouwen.'

Meer vrouwelijke dierenartsen ziet Peter Vos niet als een beperking voor de rundveepraktijk. 'De acceptatie van vrouwelijke dierenartsen is de laatste jaren aanzienlijk verbeterd.' Ook Peter Vos spreekt over de fysieke kracht, vooral nodig bij het uitvoeren van keizersneden en andere zware ingrepen. 'Maar een keizersnede is voor een doorsnee dierenarts een routinedaad. Daar kan een doorgewinterde vrouwelijke rundveedierenarts even goed mee overweg als een mannelijke collega. Het zit absoluut niet alleen in de fysieke power, maar veel meer in de fijn- en handigheid van het werk. Vrouwen zijn ook in staat om tot creatieve oplossingen te komen als het fysiek zwaar is.'

Toch is er nog werk aan de winkel. 'Er komt druk op de markt wat de totale bezetting van het land met rundveedierenartsen betreft. Meer vrouwen in de praktijk moet meer bespreekbaar gemaakt worden.' Er zijn te veel positieve ervaringen met vrouwelijke rundveedierenartsen om de discussie niet aan te gaan, zo vindt Vos. 'Aan de acceptatie van zowel de veehouder als de oude gevestigde die-

renartsen moet gewerkt worden. Er is vooral wil nodig om die te veranderen.'

Nadenken over groepspraktijk

Volgens Edwin Visser zet het stijgende aantal vrouwelijke dierenartsen in de eerste plaats aan tot nadenken over de organisatie van de dierenartspraktijk. 'We moeten leren met vrouwelijke dierenartsen en de wensen om flexibeler te werken om te gaan. Dierenartsen hebben tegenwoordig andere loopbaanverwachtingen', stelt hij. Dat werkt door op het niveau van de maatschapstructuren. 'Het deeltijdverhaal is moeilijker in te passen, zeker wat betreft het inkopen in de maatschappen. Maar we ontkomen er niet aan om hiermee rekening te leren houden.'

Erik Mijten, adviseur diergezondheid bij belangenverdediger Boerenbond, spreekt in dezelfde richting. 'Het grotere aandeel vrouwen maakt de werkomstandigheden en de organisatie van dierenartspraktijken juist bespreekbaar. Laten we eerlijk zijn, ook de jongere generatie mannen wil af en toe een avond of weekend vrij en niet meer alleen als dierenarts aan de slag zijn. Door meer vrouwen is de praktijk gedwongen om ook na te denken in die richting.'

Naar marktconforme prijzen

Het toenemende tekort aan rundveedierenartsen blijkt niet alleen seksegebonden te zijn. Vanuit Vlaanderen verdwijnen elk jaar talrijke jong afgestudeerde dierenartsen naar het buitenland, vooral naar Frankrijk.

Voor dat probleem verwijst professor De Kruif naar de tariefopbouw in de diergezondheidssector. 'Wat een dierenarts in de praktijk verdient, staat niet in de juiste verhouding tot het geleverde werk. Het zou minstens 130 euro moeten zijn voor een keizersnede. Wie komt er nu nog midden in de nacht zijn bed uit voor 80 of 90 euro? Het is absurd dat de prijzen zo laag zijn en dat er niet eens over gecommuniceerd wordt.'

Hoewel Nederland gemiddeld hogere diergeneeskundige tarieven hanteert dan Vlaanderen, leeft ook daar dezelfde discussie. Dierenartsen blijken er eveneens de slechtst betaalde academici.

'Het is een complex probleem', stelt Peter Vos. 'De sector heeft jarenlang verzuimd om marktconforme prijzen af te spreken, zeker als je het afzet tegen de inzet en de arbeid die geleverd worden. Dan hebben we het nog niet over de sterk uitgebreide regelgeving en de toegevoegde administratie.'

Peter Vos ziet in het veld wel veranderin-

gen. 'Steeds meer dierenartspraktijken werken op uurtarief en rekenen de administratieve handelingen door naar de klant. Zolang de tarieven helder zijn, hebben de veehouders daar doorgaans niet eens moeite mee.'

Het takenpakket van rundveedierenartsen verschuift ook in de toekomst. Peter Vos: 'De dierenarts krijgt een andere, steeds meer adviserende rol. De moderne, ondernemende veehouder vraagt meer professioneel advies 'op maat'. Daarvoor is hij bereid goed te betalen. Zeker bij de grotere melkveebedrijven zie je die verschuiving al optreden.'

Volgens Erik Mijten speelt de discussie over de tariefvorming tussen boer en dierenarts. 'Dierenartsen zijn van nature solisten en hebben altijd al moeite met administratie gehad. Maar de boer verlangt dat wel, want als daar een fout in zit, wordt zijn premie opgeschort.'

Volgens Mijten is er voldoende draagvlak om naar een andere denkwijze over te gaan. 'Al dertig jaar komen dierenartsen voor pakweg 75 euro uit bed voor een keizersnede. De vraag is: wiens schuld is dat? Dat ligt vooral aan de dierenartsen zelf.'

Prijddifferentiatie keizersnede?

Voor keizersneden zou prijsdifferentiatie alvast uitkomst kunnen bieden, denkt Aart de Kruif. 'Als een dier echt helemaal klaarstaat voor een keizersnede, gewassen en geschoren, dan zou dat nog voor honderd euro kunnen. In alle andere gevallen moet het meer zijn.'

Een betere tariefopbouw brengt ook meer mogelijkheden, stelt De Kruif nog. 'Ik ben een groot voorstander van groepspraktijken. In Vlaanderen bestaan nog veel zelfstandige eenmanspraktijken, maar ook hier komen steeds meer groepspraktijken.'

Praktijken van geassocieerde dierenartsen bieden niet alleen kansen op het gebied van betere arbeidstijden. 'Bij een betere tariefstructuur kunnen dierenartsen ook met administratief bedienend aan de slag gaan. Afgestudeerden in de dierenzorg zijn ideaal voor werk als dierenartsassistent. In grote dierenartspraktijken zie je ook daar meer aandacht naar uitgaan.'

Waar zit het probleem dan en waarom is de groepspraktijk als dusdanig nog geen standaard in Vlaanderen? Aart de Kruif: 'Veehouders moeten leren accepteren dat er ook een andere dierenarts op het erf kan komen en dat die ook goed werk kan leveren. Een jonge dierenarts wil en kan niet meer zeven dagen op zeven dag en nacht paraat staan.' |